

SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

ÖNTÖZÉSI KÖZÖSSÉGEK HATÁSA A HAZAI ÖNTÖZÉSFEJLESZTÉSRE

Tóth- Kecskeméti Lilla

PLWGV1

Öntözési Szakmérnökképzés, levelező tagozat

Környezettudományi Intézet, Öntözésfejlesztési és Meliorációs Tanszék

Belső konzulens: Dr. Futó Zoltán, tanszékvezető, egyetemi docens

Szarvas

2023

Országunkat elhelyezkedéséből kifolyólag medence jelleg jellemez, ami többek között az itt uralkodó éghajlatot is meghatározza. Az évi középhőmérséklet 10 és 11°C között alakul. A csapadék mennyisége évről évre nagy különbségeket mutat. Az éves átlagos csapadék mennyiség 500-700 mm míg a napsütéses órák száma 1800 és 2000 óra közé tehető.

Ezekből és sok más egyéb tényezőtől adódóan országunkban fontos környezeti kihívásnak számít az aszály. Ideértve a meteorológiai, légköri, hidrológiai és talaj aszályt is. A közelmúltba visszatekintve azt láthatjuk, hogy 2021 és 2022 is igen száraz év volt. Az első féléves csapadék az Alföld egyes részein nem érte el a 120 mm-t.

Magyarország öntözés fejlesztése távoli múltba tekint vissza, egészen a 18. századtól kezdődően. Kiemelkedő momentumok többek között a Tisza szabályozási programja, a Vízjogi Törvény megjelenése, a Tiszalöki Vízlépcső, majd a Keleti-Főcsatorna megépítése, a Kiskörei Vízlépcső és Öntözőrendszerei megvalósítása. A rendszerváltás után hazánkban az öntözésre berendezett és öntözött területek száma nagy mértékben lecsökkent. Az egyre gyakoribb és súlyosabb aszályos időszakok indokolják azt, hogy az országban az öntözött területek nagyságát növelni kell. Ehhez jó lehetőséget nyújtanak a 2016-ban megjelent a VP2-4.1.4-16 kódszámú A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése című felhívás, amire 2020 óta öntözési közösségek is pályázhatnak, illetve a 2020-ban megjelent VP5-16.5.2-20 kódszámú Az öntözési közösségek együttműködésének támogatása című felhívás is.

Az öntözési közösség fogalmát a 2019. évi CXIII. törvény az öntözéses gazdálkodásról ismerteti. Amint a közösséget létre hozni kívánó gazdálkodók rendelkeznek a szükséges előfeltételekkel, mint a földterület mérete, használati jog, valamilyen jogi személy és a vízügyi igazgatás pozitív előzetes állásfoglalása úgy el lehet kezdeni az öntözési közösség elismeréséhez szükséges dokumentáció összeállítását. Az elkészült dokumentációt elektronikus úton az öntözési igazgatási szervhez (NFK) kell benyújtani, ahol a kérelmet felterjesztik az agrárpolitikáért felelős miniszternek. A közösséget a miniszter ismeri el. A kérelem benyújtásától 30 napon belül döntés születik a közösség elismerésével kapcsolatban. 2023. március végéig 168 db öntözési közösség került elismerésre.

Személyesen vettem részt a Héki Öntözőfürt Kft. létrehozásában majd közösségként való elismertetésében, így közvetlen tapasztalattal rendelkezem a létrehozás folyamatáról. A

közösségnek 2 fő mezőgazdasági termelőtagja van, akik összesen 154,6 HA-on gazdálkodnak.

A közösség elismertetéséhez előzetes vízügyi állásfoglalást kértünk a Közép-Tisza- vidéki Vízügyi Igazgatóságtól. Kitöltöttük a 302/2020. (VI.29) rendelete 2. számú mellékletét. Lekértük a jogszerű földhasználatot igazoló dokumentumokat. Elkészítettük a projektervet és a méretarányos helyszínrajzot az öntözni kívánt területről.

A dolgozatom készítéskor elérhető VP2-4.1.4-16 kódszámú A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése című felhívás, illetve a VP5-16.5.2-20 Az öntözési közösségek együttműködésének támogatása című felhívás hatalmas lehetőséget jelentenek a megalakult öntözésközösségek számára. A VP2-4.1.4-16 kódszámú felhívás többek között lehetőséget biztosít meglévő öntözőberendezések vízfelhasználás hatékonyságának javítására, illetve új öntözőberendezések beszerzésére, új öntözővíz-szolgáltató művek létrehozására. Közösségként a támogatás mértéke elérheti akár a 70%-ot is. A VP5-16.5.2-20 kódszámú felhívás keretén belül a közösségek az előzőekben megnevezett pályázat előkészítéséhez, megvalósításához kapcsolódóan nem gép, eszköz és beruházás költségeket számolhatnak el.

Dolgozatomban a Héki Öntözőfürt Kft. pályázatát mutatom be, akik modern, energia és víztakarékos berendezések beruházást valósítják meg. A közösség pályázatában szerepel 2db Beinlich márkájú 350m hosszú Ø125 mm-es PE csövű csévélődob 2 KR típusú öntöző computerrel, amelyekről leolvasható a felcsévélési sebesség m/h-ban megadva. A kijelzőn keresztül öntözési program beállítására, a gép ki-be kapcsolására is lehetőség van. Az öntöződobok hatékonyságát növelik az egyre modernebb és egyenletesebb szórásképpel rendelkező szórófejek, illetve az önjáró rendszereknél már régebb óta jelen levő telefonos alkalmazások. A termesztett növénykultúra, a talajnedvesség és az időjárás figyelembevételével a szoftver kiszámolja a növény fenológiai fázisához mérten szükséges vízmennyiséget. A rendszer használatával a vízpazarlás minimalizálható. A közösség az öntöződobot Briggs R64/2-64m típusú négykerekű öntözőkonzollal kívánja üzemeltetni a nagyobb hatékonyság érdekében. A vízkijuttatás talaj és növénykímélő mivel a fűvóka csomagok növényállományhoz illeszthetőek, így az érzékenyebb kultúrákban is használhatóak. Továbbá jellemzi őket az energia megtakarítás és a kimagasló terület-teljesítmény. Ezen információk tudatában döntött a közösség ezen konzolok beszerzése mellett. A közösség továbbá 2db magas műszaki tartalommal rendelkező Reinke önjáró lineár berendezést is megvalósítja. Az önjáró berendezésekhez a hatékonyság, és víztakarékosság

érdekében meteorológiai állomás és talajszonda is telepítésre kerül. A meteorológiai állomás hőmérséklet és relatív páratartalom mérővel, szélsébség és szélirány mérővel, csapadékmérővel, napsugárzás mérővel, levél nedvesség mérővel rendelkezik. A talajszondák adatokat gyűjtenek a talaj nedvességtartalmáról, EC értékéről, hőmérsékletéről. Ezeket az adatokat egy felhőalapú adatbázisba integrálják, amely adatbázis a felhasználók számára akár telefonnal is bárholnan bármikor hozzáférhető. A szoftver az időjárási adatokat, a termesztett kultúrát és a talaj adatokat figyelembe véve öntözési javaslatokat tesz a felhasználó észére.

A Héki Öntözőfürt Kft. A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése című pályázatában 70%-os támogatási intenzitást ért el. Ennek köszönhetően a közösség egy igen korszerű öntözési beruházás megvalósítását kezdhette el, amely lehetővé teszi a gazdálkodók számára, hogy az eddig öntözés nélkül művelt területeiken nagyobb termésbiztonságnak örvendhessenek.

A dolgozatomban bemutatott két pályázatnak igen nagy jelentősége van az öntözés fejlesztés területén. Segítségükkel fontos gépbszerzések, gépfelújítások valósulhattak meg. Nem szabad elfelejteni azonban azt sem, hogy vannak az országban olyan területek, amelyek különböző okokból kifolyólag nem vonhatóak öntözés alá. Így ezeken a területek különösen, de az ország egészen fontos a helyes talajművelés, kultúrnövény, vetésforgó megválasztása. Földjeink megművelését úgy kell megtervezni, hogy megóvjuk vagy javítsuk talajaink állapotát, felszíni és felszín alatti vízbázisaink minőségét.